

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
oraz niektórych innych ustaw
(druk nr 1342)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw dokonuje gruntownej reformy procedury cywilnej, polegającej na zniesieniu odrębności w zakresie rozpoznawania tzw. spraw gospodarczych (czyli spraw ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami, powstałych w związku z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą), przy równoczesnym wprowadzeniu mechanizmów sprzyjających sprawnemu przeprowadzeniu i – co się z tym wiąże – także przyspieszeniu postępowania we wszystkich sprawach cywilnych. Spośród wspomnianych mechanizmów na uwagę zasługuje w szczególności możliwość dyscyplinowania stron oraz uczestników postępowania poprzez nałożenie na nich obowiązku składania określonych pism przygotowawczych, jak również przyznanie sądowi uprawnienia do pomijania twierdzeń i dowodów spóźnionych oraz tych, które powoływane są jedynie dla zwłoki. Urzeczywistnieniu zasady koncentracji materiału dowodowego ma służyć ponadto przemodelowanie instytucji informacyjnego wysłuchania stron – zadawanie stronom pytań mających na celu poczynienie ustaleń odpowiadających prawdzie i wyjaśnienie istotnych okoliczności sprawy (a nade wszystko okoliczności spornych) będzie możliwe nie tylko przed wszczęciem postępowania dowodowego, lecz w toku całej rozprawy, natomiast kompetencje w omawianym zakresie zostaną rozciągnięte na cały skład sądu.

Zwiększeniu wymagań w sferze prezentowania przez strony twierdzeń i dowodów na poparcie dochodzonych roszczeń albo dla obrony ich interesów towarzyszy stosowny obowiązek sądu, sprowadzający się do udzielania podmiotom biorącym udział w postępowaniu niezbędnych pouczeń, w tym informowania ich o konsekwencjach zaniedbań czy też braku aktywności we właściwym czasie.

Opiniowana ustawa porządkuje także regulacje dotyczące udziału organizacji społecznych w postępowaniu cywilnym oraz modyfikuje dotychczasowe rozwiązania odnośnie do wpływu ogłoszenia upadłości strony na dalszy bieg postępowania.

Poza tym zmieniona zostaje reguła, wedle której o zachowaniu terminu do wniesienia apelacji, można mówić wyłącznie wtedy, gdy przed upływem dwóch tygodni od doręczenia wyroku z uzasadnieniem (względnie trzech tygodni od ogłoszenia sentencji orzeczenia, jeżeli strona nie żądała uzasadnienia) pismo obejmujące wymieniony środek odwoławczy zostało złożone w sądzie pierwszej instancji lub ewentualnie nadane na adres tego sądu w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego. Po wejściu ustawy w życie również wniesienie apelacji do sądu drugiej instancji uważane będzie za czynność w pełni skuteczną.

Ustawodawca zdecydował się też na poszerzenie katalogu rozstrzygnięć podlegających zaskarżeniu w trybie zażalenia. Stronom i uczestnikom postępowania przyznane zostaje bowiem prawo do wywiedzenia zażalenia na orzeczenie sądu drugiej instancji uchylające wyrok tudzież postanowienie co do istoty sprawy. Dodatkowo spod kognicji Sądu Najwyższego wyłączone zostają rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu zapadłe po raz pierwszy przed sądem drugiej instancji. Postanowienia tego typu mają być weryfikowane w instancji poziomej, tj. przez inny równorzędny skład sądu drugiej instancji.

Kolejną ważną zmianą, jeżeli chodzi o środki zaskarżenia, jest wydłużenie do dwóch tygodni terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego (obecnie jest to termin zaledwie tygodniowy).

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw nowelizuje również przepisy części II i III ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (dalej k.p.c.), a mianowicie: przepisy normujące postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Co się tyczy zmian wprowadzanych na gruncie pierwszego z tych postępowań, to do najistotniejszych należy zaliczyć rezygnację z nowacyjnego zabezpieczenia roszczeń pieniężnych w sprawach o należności wynikające z naruszenia: autorskich praw majątkowych, praw pokrewnych i praw do baz danych, autorskich praw osobistych, patentu lub dodatkowego prawa ochronnego na wynalazek, prawa ochronnego na wzór użytkowy, prawa z rejestracji wzoru przemysłowego, prawa ochronnego na znak towarowy, prawa z rejestracji oznaczenia geograficznego, prawa z rejestracji topografii układu scalonego bądź też wyłącznego prawa do odmiany rośliny. W sprawach tych nie będzie zatem można żądać zabezpieczenia przez zobowiązanie pozwanego do zapłaty sumy odpowiadającej dochodzonemu roszczeniu. Warte podkreślenia jest także to, że ustawa wykonuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 listopada 2010 r. (sygn. akt K 13/07), stwierdzający

niezgodność art. 755 § 2 k.p.c. z art. 14 oraz art. 54 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Otóż, Trybunał zdyskwalifikował w tym przypadku normę prawną, znajdującą zastosowanie w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych, która to pozwala na udzielenie zabezpieczenia w postaci zakazu publikacji, bez równoczesnego określenia ram czasowych, które limitowałyby utrzymywanie się takiego zakazu. Celem wyeliminowania opisanej wadliwości art. 755 § 2 k.p.c. ustawodawca postanowił, że zakaz publikacji może być orzeczony maksymalnie na rok, aczkolwiek przed upływem tego okresu uprawniony może żądać przedłużenia zakazu (jednak na okres nie dłuższy niż rok), o ile wszakże udzieleniu zabezpieczenia nie będzie się sprzeciwiał ważny interes publiczny.

W postępowaniu egzekucyjnym przewiduje się, po pierwsze, zwiększenie uprawnień referendarzy sądowych, którzy mają rozstrzygać kwestię zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej oraz dokonywać czynności procesowych w ramach procedury wyjawienia majątku (z wyjątkiem stosowania środków przymusu). Na postanowienia wydawane przez referendarzy będzie przysługiwać skarga, przy czym – inaczej niż w postępowaniu rozpoznawczym – jej wniesienie nie będzie automatycznie skutkowało pozbawieniem mocy zaskarżonego orzeczenia, zaś sąd będzie w takim przypadku sprawował funkcję organu drugiej instancji. Po drugie, za sprawą opiniowanej ustawy podniesione zostaną progi kwotowe grzywien, jakie mogą być wymierzone przez organ egzekucyjny. Ma to zapewnić urealnienie wysokości grzywien wobec zachodzącego procesu inflacyjnego. Jednocześnie ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw kontynuuje kierunek zmian zapoczątkowany ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, tzn. nakłada na komornika obowiązek publikowania określonych informacji także na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej. Całkowitą nowością normatywną jest natomiast rozwiązanie polegające na przyznaniu wierzycielowi pewnej sumy pieniężnej w razie niewykonania przez dłużnika czynności, której inna osoba wykonać za niego nie może, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, albo w razie niewykonania obowiązku zaniechania danej czynności lub nieprzeszkadzania czynności wierzyciela. Środek ten wzorowany jest na romańskim systemie prawnym i zgodnie z ustawą będzie funkcjonował obok grzywien stosowanych dla wymuszenia na dłużniku określonego zachowania. Aczkolwiek przedmiotowe instrumenty mają być wykorzystywane alternatywnie.

Ustawa dostosowuje poza tym przepisy obejmujące upoważnienia do wydania aktów wykonawczych do wymogów płynących z art. 92 ust. 1 Konstytucji oraz usuwa szereg usterek obowiązującej regulacji, a zwłaszcza doprecyzowuje brzmienie niektórych przepisów, uzupełnia luki prawne i realizuje liczne postulaty formułowane w piśmiennictwie.

Wreszcie opiniowana ustawa implementuje art. 6 ust. 1 dyrektywy 2008/52/WE Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 21 maja 2008 r. dotyczącej niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (problem zgody obu stron biorących udział w mediacji na wystąpienie do sądu z wnioskiem o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem).

Pozostałe zmiany objęte ustawą (art. 2, art. 3 oraz art. 5-8) stanowią konsekwencję likwidacji postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych. Ustawa zawiera też przepisy przejściowe rozstrzygające kwestię stosowania nowych regulacji w odniesieniu do postępowań będących w toku, jak również kwestię dalszego obowiązywania rozporządzeń wydanych na podstawie zmienianych przepisów upoważniających.

Ustawa wejdzie w życie po upływie sześciomiesięcznej *vacatio legis*. Krótszy termin przewidziano jedynie w przypadku zmiany, która wdraża do polskiego porządku prawnego postanowienia wyżej powołanej dyrektywy (14 dni).

II. Przebieg prac legislacyjnych

Opiniowana ustawa została uchwalona przez Sejm w efekcie rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 4332; projekt wpłynął w dniu 15 czerwca 2011 r.).

Pierwsze czytanie projektu miało miejsce na 96. posiedzeniu Sejmu, w dniu 13 lipca 2011 r. Dalsze prace legislacyjne toczyły się w podkomisji stałej do nowelizacji prawa cywilnego, działającej w ramach Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w Kodyfikacjach. Sprawozdanie podkomisji zostało przyjęte w dniu 21 lipca 2011 r. Z kolei uchwała obejmująca sprawozdanie Komisji została podjęta w dniu 29 lipca 2011 r. (druk nr 4497). W stosunku do przedłożenia rządowego Komisja wprowadziła zmiany polegające przede wszystkim na uściśleniu brzmienia niektórych przepisów, ich korekcie redakcyjnej, a ponadto także na skreśleniu w art. 1 punktu dotyczącego art. 1046 k.p.c. oraz na skreśleniu artykułu wprowadzającego zmiany w ustawie o ochronie praw lokatorów mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego ze względu na to, że kwestie regulowane tymi przepisami są przedmiotem innego projektu (druk nr 4552). Uwzględnione zostały też zmiany przepisów, do których doszło w międzyczasie w następstwie uchwalenia ustaw nowelizujących k.p.c. i ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

W trakcie drugiego czytania, które odbyło się na 98. posiedzeniu Sejmu, zgłoszono dwie poprawki zmierzające do zachowania odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych. Zgodnie z rekomendacją Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach (druk nr

4497-A) poprawki te odrzucono i ostatecznie ustawę uchwalono na tym samym posiedzeniu Sejmu, w dniu 19 sierpnia 2011 r.

III. Uwagi szczegółowe

1. W myśl z art. 1 pkt 7 zmianie ma ulec art. 53¹ k.p.c. Niemniej porównanie obowiązującego brzmienia tego przepisu oraz brzmienia nadawanego opiniowaną ustawą pozwala stwierdzić, że są one identyczne. W tej sytuacji wskazany przepis wprowadza adresatów ustawy w błąd, sugerując dokonanie nowelizacji, która w istocie nie będzie miała miejsca. Należałoby zatem rozważyć skreślenie tego punktu jako naruszającego zasady poprawnej legislacji (por. § 82 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej"). Wprowadzenie takiej poprawki musiałoby być połączone ze zmianą brzmienia art. 9 ust. 2, gdyż przepis ten normuje kwestię stosowania art. 53¹ w tych postępowaniach, które zostały wszczęte jeszcze przed wejściem ustawy w życie. Za uchybienie o podobnym charakterze trzeba uznać nadanie nowego brzmienia całemu art. 394¹ k.p.c. (art. 1 pkt 40), podczas gdy w rzeczywistości wprowadzana w tym przepisie zmiana polega na nadaniu nowego brzmienia § 1 i 3 oraz dodania § 1¹. § 2 zachowuje zaś dotychczasowe brzmienie. Wypada wobec tego przypomnieć, że według § 87 ust. 2 "Zasad techniki prawodawczej" w przypadku, gdy artykuły ustawy są podzielone na jednostki redakcyjne niższego stopnia, a zmianę wprowadza się tylko w którejś z tych jednostek, można poprzestać na przytoczeniu nowego brzmienia wyłącznie tej zmienianej jednostki redakcyjnej. Jak wynika z powyższego, w ustawie zasada nie została w pełni zachowana, w związku z czym ustawodawcy można zarzucić brak konsekwencji (przykładowo: art. 1 pkt 15 został już zredagowany z zachowaniem wskazań powołanego § 87 ust. 2).
2. Na mocy art. 1 pkt 18 ustawy dodaje się § 1¹ w art. 139 k.p.c. Tym samym do procedury cywilnej zostanie wprowadzona instytucja pełnomocnictwa pocztowego, uregulowana w § 18 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 9 stycznia 2004 r. w sprawie warunków wykonywania powszechnych usług pocztowych. Jednak w treści przepisu zawarte jest odesłanie nie do tego aktu wykonawczego, lecz do ustawy, w której zamieszczono podstawę do jego wydania, a więc do ustawy z dnia 12 czerwca 2003 r. – Prawo pocztowe, która skądinąd wspomina jedynie o możliwości wydania przesyłki pełnomocnikowi adresata (art. 26 ust. 2 pkt 2). Dlatego bardziej precyzyjne byłoby przywołanie na gruncie nowego przepisu wymienionego aktu wykonawczego lub – dla zapewnienia większej elastyczności odesłania – określenie, że o pełnomocnictwie pocztowym mowa jest w przepisach wydanych na podstawie ustawy z dnia 12 czerwca 2003 r. – Prawo pocztowe.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 w pkt 18, w § 1¹ wyraz "ustawie" zastępuje się wyrazami "przepisach wydanych na podstawie ustawy".
3. W dodawanym w art. 773 k.p.c. § 2² (art. 1 pkt 79 lit c ustawy) występuje błąd gramatyczny polegający na niewłaściwych form czasowników "zwracać" oraz "odnotować", jako że oba te wyrazy powinny być użyte w formie bezokolicznika.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 w pkt 79 w lit. c, w § 2² wyrazy "zwróci wierzycielowi pozostałości niewykorzystanej zaliczki i odnotuje" zastępuje się wyrazami "zwrócić wierzycielowi pozostałości niewykorzystanej zaliczki i odnotować".
4. Zmiana wprowadzana w art. 1 pkt 86 lit. a polega na nadaniu nowego brzmienia art. 791 § 1-3 k.p.c. W porównaniu z obowiązującym stanem prawnym zawężone zostanie pole zastosowania tytułów wykonawczych skutecznych erga omnes, tj. takich, które pozwalają prowadzić egzekucję w związku z orzeczonym obowiązkiem wydania nieruchomości, statku bądź opróżnienia pomieszczenia, choćby nawet inna osoba niż dłużnik uzyskała władanie tymi przedmiotami. Owa skuteczność erga omnes umożliwi także egzekucję w stosunku do domowników dłużnika, jego krewnych lub innych osób reprezentujących jego prawa. W razie podniesienia zarzutów, o których mowa w § 3, komornik winien co najwyżej wstrzymać się z czynnościami egzekucyjnymi, dając tym samym zainteresowanemu czas na wytoczenie tzw. powództwa przeciwegzekucyjnego (czyli powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w stosunku do niego). Obecnie omawiana rozszerzona skuteczność stosowana jest również w odniesieniu do rzeczy ruchomych indywidualnie oznaczonych i stąd w § 4 (zdanie drugie) przewidziano, że dalsza zmiana osoby władającej ruchomością, nieruchomością, statkiem lub pomieszczeniem nie stanowi przeszkody w realizacji tytułu wykonawczego. Po dokonaniu nowelizacji powstanie więc niespójność między § 1-3 a § 4 właśnie w zakresie rzeczy ruchomych. Stąd też celowe jest nadanie nowego brzmienia także § 4.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 pkt 86 otrzymuje brzmienie:
"86) art. 791 otrzymuje brzmienie:

"Art. 791. § 1. Tytuł wykonawczy zobowiązujący do wydania nieruchomości, statku lub do opróżnienia pomieszczenia upoważnia do prowadzenia egzekucji także przeciwko każdemu, kto uzyskał

władanie nad tym przedmiotem po wszczęciu postępowania, w którym wydano tytuł egzekucyjny.

- § 2. Tytuł wykonawczy zobowiązujący do wydania nieruchomości, statku lub do opróżnienia pomieszczenia upoważnia do prowadzenia egzekucji nie tylko przeciw dłużnikowi, lecz także przeciwko jego domownikom, krewnym i innym osobom reprezentującym jego prawa.
- § 3. Przepisy § 1 i 2 nie wyłączają praw określonych przepisami o ochronie lokatorów oraz praw, które są skuteczne wobec wierzyciela. Jeżeli dłużnik twierdzi, że przysługuje mu prawo skuteczne wobec wierzyciela, komornik wstrzyma się względem niego z czynnościami egzekucyjnymi, pouczając, że w terminie tygodnia może wytoczyć powództwo o pozbawienie w stosunku do niego tytułu wykonawczego wykonalności.
- § 4. W razie braku zabezpieczenia powództwa komornik podejmie po terminie miesiąca dalsze czynności egzekucyjne w stosunku do osoby władającej. Dalsza zmiana osoby władającej nieruchomością, statkiem lub pomieszczeniem nie stanowi przeszkody w realizacji tytułu wykonawczego.
- § 5. Po upływie miesiąca od daty wstrzymania czynności komornik podejmie dalsze czynności egzekucyjne w stosunku do dłużnika, chyba że postępowanie egzekucyjne zostało zawieszone postanowieniem sądu o udzieleniu zabezpieczenia.";"

Katarzyna Konieczko
Ekspert ds. legislacji